

Der skal styr på de miljøfarlige stoffer, når vi river bygninger ned

Interview med Thomas Kingo, formand for Nedrivnings- og Miljøsaneringssektionen under DI Dansk Byggeri og ejer af Kingo Karlsen A/S

December 2020

Vi kommer til at genbruge og finde nye måder at genbruge byggematerialer, men det kræver, at vi har helt styr på de miljøfarlige stoffer. Sådan siger Thomas Kingo, formand for Nedrivnings- og Miljøsaneringssektionen under DI Dansk Byggeri i dette interview.

Forfattere: Christian Jarby, Rådet for Grøn Omstilling, Camilla Damsø Pedersen, CONCITO og Søren Dyck-Madsen, CONCITO

Dette interview er en del af projektet "Bygninger og Grøn Omstilling" støttet af Realdania og Grundejernes Investeringsfond.

Vi skal have langt mere fokus på de miljøfarlige stoffer, når vi river ned.

Hvilke tendenser ser du fremadrettet får betydning for branchen i forbindelse med den grønne omstilling?

Jeg ser klart, at branchen i samarbejde med de statslige myndigheder og kommuner kommer til at arbejde med at få helt styr på de miljøfarlige stoffer, der er i de byggematerialer, som kommer fra nedrivninger.

Og det er en stor opgave, der ligger foran os. I Danmark producerer vi ca. 4,2 mio. ton bygge- og anlægsaffald om året, og alle bygninger indeholder miljøfarlige stoffer. Det er derfor afgørende, at vi får rensset for de miljøfarlige stoffer, så de ikke ender i naturen eller andre steder, hvor de gør skade. Det er stoffer, som ikke skal i cirkulation igen, idet der bl.a. er tale om bly, asbest, kviksølv, PCB og zink.

Nedrivningsbranchen er jo en stor branche som skønsmæssigt omsætter for ca. 2,9 til 5,7 mia. kr. om året. Vi vurderer, at af de nedrivninger der udføres i dag, er det kun ca. 50 %, der udføres korrekt (se faktaboks om hvad korrekt nedrivning er). Ansvar for, at nedrivningerne sker korrekt, ligger på entreprenører, rådgivere, bygherrer og myndigheder.

Der er flere årsager til, at der er så mange nedrivninger, som ikke går "efter bogen". For det første mangler der viden hos en lang række af branchens vigtigste aktører. For det andet er moralen hos en stor del af de "uautoriserede" nedrivningselskaber ikke god nok. For det tredje er tilsynet med de enkelte nedrivningsprojekter ikke effektivt nok. For det fjerde er lovgivningen utilstrækkelig.

Ovennævnte bidrager kraftigt til, at der kan spares penge ved ikke at overholde loven. Dette snyderi betyder udover det miljømæssige problem og farligt arbejdsmiljø, at der opstår ulige konkurrence mellem nedrivningsfirmaerne.

Lovgivning og ensartet udførelse skal på plads

Hvad sker der nu fremad vedrørende rammerne for nedrivningsbranchen?

Byggebranchen står for en betydelig del af samfundets forbrug af råstoffer og en stor del af Danmarks samlede affaldsproduktion og CO₂ udledning. Nedrivningsprocessen, hvor bygningsmaterialer tages ned, udgør et helt afgørende led i den cirkulære værdikæde i byggeriet. Hvor man traditionelt har anset nedrivningsprocessen for at være kilde til store affaldsmængder uden værdi, vil nedrivninger i fremtiden være produktionsstedet for værdifulde ressourcer for byggeriet.

For at vi kan udnytte materialerne bedre, er det nødvendigt at øge fokus på at planlægge og udføre nedrivningsprocessen. Metoder til at nedtage, sortere og håndtere de skadelige stoffer findes allerede i dag, og processerne er kendte af nedrivningsvirksomhederne. Men ofte sætter mangelfuld planlægning, dårlige beskrivelser eller en presset tidsplan en stopper for udnyttelse af de gode ressourcer.

Vi har mange års erfaring med genbrug og genanvendelse i branchen, og det glæder os, at resten af byggebranchen har fået øjnene op for de mange muligheder i dette og behovet for et øget fokus på at planlægning, ressourcekortlægning og udførelse af nedrivningsprojekter, så genbrug og genanvendelse fremmes mest muligt. Vi forventer derfor, at der i de kommende år kommer meget mere fokus på dette for at spare CO₂ i forbindelse med nybyggeri og renoveringer.

Alle aktører, bygherrer, entreprenører, håndværkere, rådgiverer, arkitekter, producenter, skal i gang og være med til denne udvikling, men også myndigheder, kommunerne, Miljøstyrelsen og Arbejdstilsynet, der står for lovgivningen, myndighedsgodkendelser og tilsyn, til arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer, der repræsenterer dem, som udfører nedrivningsarbejdet.

Et første vigtigt skridt er at få den nye bekendtgørelse om selektiv nedrivning på plads. Som det ser ud nu, forventes den at komme på plads i 2023, idet grundlaget for den udvikles frem mod udgangen af 2021. Der er nedsat en særlig projektgruppe, som arbejder med dette. Et andet centralt punkt er, at kommunerens tilsyn skal styrkes. De mangler typisk viden og ressourcer til at være med fra start til slut i en nedrivningsproces.

Hvad kan vi gøre for at styrke kommunernes tilsyn?

Når det drejer sig om viden, har branchen været med til at oprette Videncenteret for Cirkulær Økonomi i Byggeriet (VCØB). VCØB samler, udvikler og formidler uvildig og konkret viden om cirkulær økonomi i byggeriet. Videnscenteret henvender sig til bygningsejere, entreprenører, håndværkere, rådgiverer, arkitekter, producenter og kommuner, som her kan få gratis vejledning om genbrug og genanvendelse af byggematerialer.

Når det drejer sig om kommunernes ressourcer, er det jo straks mere vanskeligt. Pt reduceres kommunernes tilsyn på en række områder og ikke kun på nedrivningsområdet. En løsning kunne være, at der indføres en autorisationsordning eller certificeringsordning for nedrivningsvirksomheder. En sådan ordning skal i givet fald bestå af elementer som 1) krav om kvalitetsstyring og 2) uvildig stikprøvekontrol med, at virksomhederne følger retningslinjerne i ordningen mm.

En virksomhedsordning er på vej. Som nævnt, er der et arbejde i gang med at få den nye bekendtgørelse om selektiv nedrivning på plads. Her kigges der bl.a. på, om der skal indføres en form for autorisationsordning, som man kender det på el- og vvs-området eller alternativt en form for certificeringsordning, hvilket vil mindske behovet for kommunernes kontrol på området.

Den politiske aftale om cirkulær økonomi

Hvilke initiativer på vej?

Af regeringens strategi for Cirkulær Økonomi fra 2018 fremgår det, at selektiv nedrivning skal udbredes. Hensigten er at fremme genbrug og genanvendelse af byggematerialer i nye byggerier, at minimere værditabet i forbindelse med nedrivning og skabe sikkerhed for, at nedrivningerne gennemføres på kvalificeret vis. Samtidig er ønsket at skabe fair konkurrencevilkår for de mange virksomheder, der i dag overholder reglerne.

”Vi har derfor store forventninger til, hvad der kommer ud af arbejdet i den særlige projektgruppe, som bl.a. forbereder bekendtgørelsen om selektiv nedrivning.” siger Thomas Kingo.

Det overordnede mål for dette projekt er at gennemføre følgende tre delinitiativer under initiativ 14 - om at udbrede selektiv nedrivning - i strategien for cirkulær økonomi:

- Analyse af de samfundsøkonomiske og miljømæssige konsekvenser ved benyttelse af selektiv nedrivning
- Udvikle forslag til standarder for nedrivningsplaner

- Udvikle forslag til certificeringsordning/uddannelse af virksomhed eller udførende personer

Jeg tror og håber på, at der kommer skærpede krav til branchen som en udløber af disse initiativer i de kommende år, og at kvaliteten af nedrivningerne dermed forbedres betydeligt.

Hvordan ser du udviklingen inden for genanvendelse og genbrug i de kommende år?

Jeg ser meget positivt på udviklingen, idet vi forventer, at der som udløber af testen af den frivillige bæredygtighedsklasse vil komme krav til, hvor meget CO₂, der må udledes i forbindelse med nybyggerier og evt. også i forbindelse med større renoveringer. Der vil i forbindelse med kommende byggerier blive stillet krav til, at der udføres livscyklusvurderinger (LCA), og her vil det klart blive en fordel, hvis man genbruger og genanvender bygningsmaterialer.

Der skal imidlertid være styr på håndteringen af de miljøfarlige stoffer allerførst på samtlige opgaver i hele landet, og så skal vi have videreudviklet/industrialiseret genanvendelsen og genbruget af de brugte materialer.

“Der kommer styr på alle de miljøfarlige stoffer hele vejen rundt hos alle aktører. Det er ikke blot sund fornuft, men også noget samfundet vil kræve”, siger Thomas Kingo.

Historisk set har vi genbrugt meget. Industrialiseringen og globaliseringen har medført at nye byggematerialer er blevet reelt billige i forhold til gamle dage. Det har betydet at forretningsmodellen med at genbruge, over tid, gradvist er blevet mere og mere udfordret. Eksempelvis koster en håndafrenset mursten i dag nok op mod det 5 dobbelte i forhold til en ny mursten.

På den anden side er der heller ingen tvivl om, at industrialisering af metoderne for udtagning og håndtering af brugte materialer vil have en kæmpe effekt i forhold til at bringe prisniveauet ned.

Vi tror ikke på, at dette vil tage fart af sig selv. En form for klog regulering kunne være på sin plads, hvor der f.eks. blev stillet krav til, at samtlige materialer der kan genbruges, skal genbruges. Dette kunne passende blive en del af den kommende bekendtgørelsen omkring selektiv nedrivning.

Reguleringer har før haft en stor positiv effekt. F.eks. er vindmølleindustrien gennem en lang årrække blevet favoriseret i form af massive tilskud og politisk regulering, som har været med til at understøtte denne branche, så den har kunnet udvikle meget effektive møller, som i dag reelt er konkurrencedygtige med strøm fra f.eks. kulkraftværker.

Inden for vores eget felt, har indførelse af affaldsafgifter medført, at vi har udviklet metoder til genanvendelse, så vi i dag kan genanvende op til 98% af det, vi håndterer og samtidig producerer nogle meget værdifulde produkter, som prismæssigt og kvalitetsmæssigt kan konkurrere med jomfruelige råstoffer.

Genbrug af bygninger frem for nybyg

Hvordan ser du på genbrug af bygningskallen frem for at bygge nyt?

Jeg tror, at vi kommer til at se, at langt flere bygninger bliver renoveret i fremtiden - ikke mindst, hvor bygningen har kvalitet og "sjæl". Nedrivning i forbindelse med renovering fylder allerede ca. 50% i branchen.

Det er et område, som vi allerede er rigtig gode til, og den udvikling passer branchen fint. Håndtering af de miljøfarlige stoffer, udtagning af genbrugsmaterialer, rydning af lette og tunge bygningsdele, samt de kiruriske indgreb i forbindelse med nedtagning af bærende elementer, er helt naturlige elementer i vores hverdag, herunder også opgaver i forbindelse med historiske bygninger, hvor man gerne vil bevare bygningskallen.

"Så alt i alt skal vi alle have styr på de miljøfarlige stoffer, når vi river bygninger ned, og så skal vi have åbnet op for langt bedre og klogere genanvendelse og genbrug i fremtiden", Sluttes Thomas Kingo.

Fakta:

Korrekt udført nedrivning og miljøsanering handler om:

- At der laves en grundig miljøkortlægning af, hvilke farlige stoffer bygningen indeholder, hvor de befinder sig og i hvilke mængder (estimeret).
- At udføre arbejdet forsvarligt, så medarbejdere og de nære omgivelser ikke lider overlast. Medarbejderne skal bruge de korrekte beskyttelsesværn i form af handsker, dragter, briller og masker m.v.
- At uddannelseskraav til personalet til f.eks. miljøfarligt arbejde overholdes.
- At der miljøsaneres tilstrækkeligt, så der ikke er miljøfarlige stoffer tilbage i bygningen efter sanering. En grundig miljøkortlægning afdækker typisk op til 80% af mængden af de farlige stoffer. De resterende ca. 20% bliver først synlige i forbindelse med nedrivnings og saneringsprocessen.
- At nedrivning ikke sættes i gang, før miljøsaneringen er udført til fulde. De miljøfarlige stoffer skal udskilles på stedet og ikke når alt er blevet blandet sammen i en container.
- At byggeaffaldet anmeldes til kommunen i faktiske mængder, og at det dokumenteres, hvor hvilke affaldssektioner er kørt hen. Dette er også med til at sikre, at usorteret eller miljøfarligt byggeaffald ikke dumpes i naturen.

Kilde: Nedrivnings- og Miljøsaneringssektionen under DI Dansk Byggeri

[Nedrivnings- og Miljøsaneringssektionen](#) blev i sommeren 2020 en del af DI Dansk Byggeri i forbindelse med fusionen mellem Dansk Byggeri og Dansk Industri. Sektionen har godt 30 ordinære og associerede medlemmer.